

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ
Development Guidelines of High Quality Organic Fertilizer Production Community Enterprise
in Phayu District, Si Sa Ket Province

ทวีศิลป์ ศรีสุรักษ์ (Taweessin Srisuruk)¹ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²พลสรานย์ สราญรัมย์ (Ponsaran Saranrom)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการและสมาชิก (2) สภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชน (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ (4) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ ประชากรที่ศึกษา คือ คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ จำนวน 146 คน และวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ จำนวน 151 คน รวม 297 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 173 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลาก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ส่วนมากเป็นเพศหญิง รายได้ภาคการเกษตรต่อครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย จำนวน 92,508.24 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรต่อครัวเรือนต่อปี เฉลี่ยจำนวน 37,235.29 บาท และกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ส่วนมากเป็นเพศชาย รายได้ภาคการเกษตรต่อครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย จำนวน 84,723.86 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรต่อครัวเรือนต่อปี เฉลี่ยจำนวน 35,295.23 บาท (2) สภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก สภาพการจัดการส่วนมากอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด วิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ส่วนมากอยู่ในระดับน้อยถึงมาก (3) กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ มีปัญหาการพัฒนาด้านการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับน้อย มีข้อเสนอแนะ ด้านพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามเพื่อยื่นจดทะเบียนให้ถูกต้อง ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ มีปัญหาการพัฒนาด้านการผลิต และด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อเสนอแนะการจัดซื้อวัตถุดิบและส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโค/กระบือเพื่อเพิ่มวัตถุดิบในพื้นที่ (4) วิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ให้ความสำคัญในแนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาด้านการผลิต การจัดการองค์กร การพัฒนาด้านเครือข่าย และการพัฒนาด้านการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญในแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการพัฒนาด้านการผลิต การพัฒนาด้านการตลาด และการพัฒนาด้านเครือข่าย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จังหวัดศรีสะเกษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช casper_man_u@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Yoobench@hotmail.com

³ อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Oh1981@gmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic social and economic data of the committees and members (2) community enterprise management conditions (3) problems and suggestions (4) development guidelines of high quality organic fertilizer production community enterprise in Phayu district, Si Sa Ket province The population of the study was 146 committees and members of organic fertilizer production community enterprise in Ban Bok, Nong Kha sub-district and 151 people from Prom Sawat community enterprise with the total number of 297 people. The sample size of 173 people was determined using Taro Yamane formula with the margin of error of 0.05 and by simple random sampling method using the lottery. Data was collected using interview and was analyzed using statistics such as frequency, percentage, average, and standard deviation. The results of the research showed that (1) the sample group from high quality organic fertilizer production community enterprise in Ban Bok was mainly female with the average household income in agricultural sector per year was 92,508.24 Baht. Their average household expenses per year was 37,235.29 Baht and the sample group from Prom Sawat economic community enterprise was mainly male with the average household income in agricultural sector per year of 84,723.86 Baht and the average agricultural expenses per year was 35,295.23 Baht (2) community enterprise management conditions the sample group of high quality organic fertilizer production of Ban Bok produced high quality organic fertilizer. The conditions of management were at a high to the highest level. Prom Sawat economic community enterprise mostly was at a low to high level. (3) the sample group of high quality organic fertilizer production community enterprise of Ban Bok, Nong Kha sub-district had problems in production development at a medium level. In regards to marketing extension, it was at a low level. The recommendation included the packaging development for correct registration. For the sample group of Prom Sawat economic enterprise, there was a problem about production development and for market extension was at a medium level. The suggestions targeted the raw material purchasing and cattle raising extension to increase more raw materials in the area. (4) high quality organic fertilizer production community enterprise in Ban Bok focused on the production development approach, organization management, network development, and marketing development were at the highest level respectively. For Prom Sawat economic community enterprise, it emphasized on the organization management approach at the highest level and the production development, marketing development, and network development were at a high level respectively.

Keywords: Development guideline, Community Enterprise, Organic fertilizer production, Si Sa Ket Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนนั้นจัดเป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยวๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ และไม่ใช่งานกิจกรรมที่ซับซ้อนอะไร ล้วนแล้วแต่เป็นการทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ และเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภคที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการเรื่องข้าว หนุ่ เห็ด เป็ด ไก่ ผัก ผลไม้ น้ำยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน หรืออื่นๆ ที่ชุมชนทำได้เองโดยไม่ยุ่งยากนัก การทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจใหญ่เข้มแข็งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ดังกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเปรียบเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็มของตึกที่ทำให้ตึกมั่นคงแข็งแรงเศรษฐกิจของประเทศก็จะเข้มแข็งและอยู่ได้ ที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจในประเทศเปรียบเหมือนการสร้างตึกที่มีฐานแคบ ถ้าฐานไม่แข็งแรง ตึกก็พังลงมา ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศได้ โดยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดประมาณ 90,306 ไร่ และมีการปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าว หอมแดง พริก ยาพารา ฯลฯ ที่ผ่านมามีเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องดินและการใช้ปุ๋ยเคมีที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีการใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณค่อนข้างสูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรในตำบลต่างๆ จึงรวมกันจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เพื่อยกระดับความรู้ด้านดินและการใช้ปุ๋ยให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดการดินและใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้อง ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีการผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ของดิน และตามสูตรที่เกษตรกรต้องการ พร้อมทั้งจัดซื้อจัดหาแม่ปุ๋ยเพื่อบริการและจำหน่ายให้สมาชิกราคาถูก เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ ทำให้สามารถลดต้นทุนในการใช้ปุ๋ยเคมี และลดต้นทุนในการผลิตพืช สามารถเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต และเพิ่มรายได้อย่างยิ่งยวด แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของวิสาหกิจชุมชน ส่วนมากพบปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการองค์กร คณะกรรมการ สมาชิกไม่เข้าร่วมขับเคลื่อนและสนับสนุนกิจกรรมการภายในองค์กร เช่น ไม่มีการประชุม การจัดทำบัญชีต่างๆ ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการแก้ไขกฎ/ระเบียบให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งไม่เข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ทำให้การขับเคลื่อนองค์กรและกิจกรรมไม่ต่อเนื่องส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนปิดกิจการและล้มละลายในที่สุด จากปัญหาดังกล่าว จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ สภาพการจัดการ ความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอพยุห์ เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ปัจจัยทางสังคมและทางเศรษฐกิจ

- 1.2 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 สถานภาพการสมรส
- 1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- 1.6 สมาชิกกลุ่ม
- 1.7 การประกอบอาชีพของครัวเรือน
- 1.9 จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- 1.9 รายได้ภาคการเกษตรในรอบครัวต่อปี
- 1.10 รายจ่ายภาคการเกษตรในรอบครัวต่อปี
- 1.11 ช่องทางการได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

4. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ

- 4.1 การจัดองค์กร (โครงสร้างคณะกรรมการ คณะกรรมการ สมาชิก กฎ/ระเบียบ การเงินและบัญชี)
- 4.2 การพัฒนาด้านการผลิต
- 4.3 การพัฒนาด้านการตลาด (ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด)
- 4.4 การพัฒนาด้านเครือข่าย

5. สภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ

- 5.1 การจัดองค์กร (โครงสร้างคณะกรรมการ คณะกรรมการ สมาชิก กฎ/ระเบียบ การเงินและบัญชี)
- 5.2 การพัฒนาด้านการผลิต
- 5.3 การพัฒนาด้านการตลาด (ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด)
- 5.4 การพัฒนาด้านเครือข่าย

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

- 4.1 การพัฒนาด้านการผลิต
- 4.2 การส่งเสริมการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ จากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ จำนวน 146 คน และวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ จำนวน 151 คน รวม 297 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่เดียวกัน จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 173 คน จากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก จำนวน 85 คนและวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ จำนวน 88 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ คือ เป็นแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ (1) สภาพข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ (2) สภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ (4) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) ค่าสูงสุด(maximum) ค่าต่ำสุด (minimum)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุสูงสุด 61 ปี เฉลี่ย 42.96 ปี ร้อยละ 40.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.46 คน ส่วนวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ส่วนมากเป็นเพศชาย อายุ เฉลี่ย 42.23 ปี ร้อยละ 37.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.68 คน

1.2 สภาพข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบกทุกราย ประกอบอาชีพ ทำนา มีจำนวนแรงงาน เฉลี่ย 2.39 คน รายได้ต่อครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี เฉลี่ย 92,508.24 บาท รายจ่ายต่อครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี เฉลี่ย 37,235.29 บาท ส่วนกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ทุกราย ประกอบอาชีพทำนา มีจำนวนแรงงาน เฉลี่ย 2.27 คน รายได้ต่อครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี เฉลี่ย 84,723.86 บาท รายจ่ายต่อครัวเรือนภาคการเกษตรต่อปี เฉลี่ย 35,295.23 บาท

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ

ประเด็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพย จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 1. การจัดองค์กร (กำหนดโครงสร้างให้ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิก มีการแสดงวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการก่อนเข้ารับการเลือกตั้งเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานเพิ่ม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ทักษะความรู้ใหม่ๆ คณะกรรมการมีการประชุมและพบปะแลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานเพิ่มทักษะความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กร สมาชิกจัดเวทีพบปะและแลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน กำหนดกฎ/ระเบียบชัดเจนจากมติสมาชิก กำหนดกฎ/ระเบียบที่มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามสถานการณ์ กำหนดสัดส่วนในการจัดสรรผลประโยชน์ มีสวัสดิการให้กับสมาชิก มีการแบ่งผลประโยชน์ให้กับชุมชน จัดทำระบบฐานข้อมูล จัดทำและบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง เปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก) 2. การพัฒนาด้านการผลิต (จัดหาวัตถุดิบในพื้นที่ตามฤดูกาลในราคาที่เหมาะสม ผลิตปุ๋ยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐานและรักษาสีเงาดี วางแผนดำเนินการผลิต) 3. การพัฒนาด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ (ปุ๋ย) มีความหลากหลายของสูตรปุ๋ย ใช้ปุ๋ยแล้วเห็นผลเร็ว มีความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต พัฒนาระบบบรรจุปุ๋ยให้มีรูปแบบสวยงาม สร้างแบรนด์เนมของปุ๋ย ราคา กำหนดราคาปุ๋ยให้สอดคล้องกับต้นทุนการผลิต กำหนดราคาปุ๋ยตามขนาดและคุณภาพมาตรฐานสินค้า นำปุ๋ยไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้าต่างๆ กระจายปุ๋ยให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ประชาสัมพันธ์/โฆษณาปุ๋ยผ่านสื่อต่างๆ กำหนดยุทธศาสตร์การขายเพื่อกระตุ้นให้เกิดยอดขาย ทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการขาย การขายแบบให้เครดิตลูกค้า (เงินเชื่อ) 4. การพัฒนาด้านเครือข่าย (ทำกิจกรรมเกื้อกูลกัน เช่น การเชื่อมโยงการผลิตวัตถุดิบ และตลาด จัดการเรียนรู้ เช่น การจัดเวที พบปะพูดคุย ศึกษาดูงานของกลุ่มและเครือข่าย กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ/ข้อตกลงร่วมของกลุ่มและเครือข่าย จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนกลุ่มและเครือข่าย จัดโครงสร้างองค์กรบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิกและเครือข่าย) ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ เห็นว่ามีการจัดการในประเด็นต่างๆอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ มีการจัดการในประเด็นต่างๆอยู่ในระดับน้อยถึงมาก

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและสมาชิกในการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะโฮร์ จังหวัดศรีสะเกษ

โดยแบ่งประเด็นปัญหาในการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะโฮร์ ออกเป็น 2 ประเภท คือ การพัฒนาการผลิต และการส่งเสริมการตลาด จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ มีปัญหาการพัฒนาการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับน้อย ตัวอย่างจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ มีปัญหาการพัฒนาการผลิต และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง ปรากฏในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ปัญหาของคณะกรรมการและสมาชิกในการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ

ปัญหา	วิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง บ้านบก ตำบลหนองคำ (n = 85)			วิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบล พรหมสวัสดิ์ (n = 88)		
	$\bar{x}$	(SD)	ความหมาย	$\bar{x}$	(SD)	ความหมาย
1. การพัฒนาด้านการผลิต	1.70	(.515)	ปานกลาง	1.70	(.478)	ปานกลาง
1.1 ต้นทุนการผลิตสูง	1.74	(.712)	ปานกลาง	1.67	(.577)	น้อย
1.2 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ	1.59	(.501)	น้อย	1.69	(.766)	ปานกลาง
1.3						
ปุ๋ยไม่มีคุณภาพ	1.61	(.502)	น้อย	1.85	(.376)	ปานกลาง
1.4 ไม่มีการสอบบรรจุปุ๋ยใน	1.81	(.544)	ปานกลาง	1.59	(.590)	น้อย
รูปแบบสวยงาม	1.48	(.580)	น้อย	1.41	(.560)	น้อย
1.5						
ปุ๋ยไม่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ	1.94	(.250)	ปานกลาง	2.00	(.000)	ปานกลาง
1.6						
ไม่มีแผนการผลิตปุ๋ย	1.56	(.516)	น้อย	1.71	(.542)	ปานกลาง
2. การส่งเสริมการตลาด	1.75	(.447)	ปานกลาง	2.23	(.599)	ปานกลาง
2.1 ขาดการประชาสัมพันธ์	1.39	(.495)	น้อย	1.41	(.557)	น้อย
2.2 ไม่มีแผนการตลาด	1.87	(.844)	ปานกลาง	2.11	(.832)	ปานกลาง
2.3 ปุ๋ยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด	1.11	(.310)	น้อย	1.01	(.120)	น้อย
2.4 ปุ๋ยมีราคาแพง	1.67	(.485)	น้อย	1.77	(.599)	ปานกลาง
2.5 ไม่มีตลาดรองรับปุ๋ย						

สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ มีข้อเสนอแนะ ด้านพัฒนากระสอบปุ๋ยให้มีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามเพื่อยื่นขอการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนตัวอย่างจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

พรหมสวัสดิ์เสนอแนะการจัดซื้อวัตถุดิบในพื้นที่ในราคาที่เหมาะสม และส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโค/กระบือเพื่อเพิ่มวัตถุดิบในพื้นที่

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีเนื้อหาและสาระสำคัญ ได้แก่ การจัดองค์กร (โครงสร้างองค์กร คณะกรรมการ (ผู้นำ) สมาชิก กฎ/ระเบียบกลุ่ม การเงินและบัญชี) การพัฒนาด้านการผลิต (การวางแผนการผลิต การจัดการผลผลิต) การพัฒนาด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ (ปุ๋ย) ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด) และการพัฒนาด้านเครือข่าย ข้อมูลปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพห์ จังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	วิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง บ้านบก ตำบลหนองคำ (n = 85)			วิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบล พรหมสวัสดิ์ (n = 88)		
	$\bar{x}$	(SD)	ความหมาย	$\bar{x}$	(SD)	ความหมาย
1. การจัดองค์กร	4.34	(1.052)	มากที่สุด	4.34	(0.987)	มากที่สุด
2. การพัฒนาด้านการผลิต	4.41	(1.094)	มากที่สุด	3.84	(1.383)	มาก
3. การพัฒนาด้านการตลาด	4.22	(0.988)	มากที่สุด	3.64	(1.211)	มาก
4. การพัฒนาด้านเครือข่าย	4.31	(1.153)	มากที่สุด	3.57	(1.579)	มาก
สรุปค่าเฉลี่ยรวม	4.32	(1.072)	มากที่สุด	3.85	(1.290)	มาก

จากตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยุพห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่างๆ ดังนี้ การพัฒนาด้านการผลิต การจัดองค์กร การพัฒนาด้านเครือข่าย และแนวทางการพัฒนาด้านการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่างๆ ดังนี้ การจัดองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการพัฒนาด้านการผลิต การพัฒนาด้านการตลาด และแนวทางการพัฒนาด้านเครือข่าย อยู่ในระดับมากตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ มีสิ่งที่ควรอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพการจัดการวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ มีสภาพการจัดการอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก มีระบบสภาพการจัดการที่ดีทั้งในการกำหนดโครงสร้างให้ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิก มีการแสดงวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการก่อนเข้ารับการเลือกตั้งเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานเพิ่มทักษะความรู้ใหม่ๆ คณะกรรมการมีการประชุมและพบปะแลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานเพิ่มทักษะความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กร สมาชิกจัดเวทีพบปะและแลกเปลี่ยนกันอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน กำหนดกฎ/ระเบียบชัดเจนจากมติสมาชิก กำหนดกฎ/ระเบียบที่มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามสถานการณ์ กำหนดสัดส่วนในการจัดสรรผลประโยชน์ มีสวัสดิการให้กับสมาชิก มีการแบ่งผลประโยชน์ให้กับชุมชน จัดทำระบบฐานข้อมูล จัดทำและบันทึกรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง เปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆแก่สมาชิก ส่งผลให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนและร่วมขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของสุรวี วงศ์ไผ่ (2546, อ้างถึงใน ประหยัดมะโนพะเส้า และคณะ, 2552) พบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจการของชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การรวมตัวกันเอง โดยมีคณะกรรมการกลุ่ม มีการกำหนดระเบียบ ผ่านการเห็นชอบของสมาชิก และมีการพัฒนาความรู้และผลิตภัณท์อยู่ตลอดเวลา

2. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ จากการศึกษาค้นคว้า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในทุกประเด็น ระดับมากที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในทุกประเด็นในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

การจัดองค์กร จากผลการศึกษาค้นคว้า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นการเงินและบัญชี ประเด็นกฎ/ระเบียบ ประเด็นคณะกรรมการ ประเด็นสมาชิก และประเด็นโครงสร้างองค์กร ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด ในประเด็นคณะกรรมการ ประเด็นสมาชิก ประเด็นโครงสร้างองค์กร ประเด็นกฎ/ระเบียบ และประเด็นการเงินและบัญชี ตามลำดับ เนื่องจากโครงสร้างองค์กรมีความชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามบทบาทหน้าที่การดำเนินงานอยู่ภายใต้กฎ/ระเบียบของกลุ่ม สมาชิกมีการอบรมประชุมและร่วมวางแผน และมีการจัดทำบัญชี ตลอดทั้งเปิดเผยข้อมูลสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญกาญจน์ เจริญรบ และคณะ (ม.ป.ป., เรียบเรียงโดย จันทมร สีหาบุญลี, 2555, น.3) พบว่า เรียนรู้สู่การปฏิบัติ ระดับบุคคลเป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลควรต้องรู้เข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมในฐานะ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะต้องปฏิบัติ ตามวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่เพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาด้านการผลิต จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นการวางแผนการผลิตและประเด็นการจัดการการผลิตในระดับมากที่สุด เนื่องจาก สมาชิกกลุ่มมีวัตถุดิบที่สามารถใช้ในการผลิตตามความต้องการภายใต้มาตรฐานการผลิตปุ๋ย และมีการวางแผนปรับปรุงกระสอบบรรจุเพื่อเสนอจดสิทธิบัตร ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นการวางแผนการผลิต และการจัดการผลผลิต ตามลำดับ เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตต้องจัดซื้อจากบุคคลภายนอกมาใช้ในการผลิตตามความต้องการภายใต้มาตรฐานการผลิตปุ๋ย ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา สัจจาเฉลี่ย และสุรสิทธิ์ วชิรขจร (2559, น.376) พบว่า การจัดการด้านการวางแผนการผลิต มีการจัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan) การวางแผนด้านการผลิตส่วนใหญ่ของกลุ่มจึงเป็นไปตามฤดูกาลในแต่ละช่วงปี เพื่อให้ทางสมาชิกได้ทำการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ทันกับการออกจัดจำหน่าย การจัดการด้านการผลิต มีฝ่ายจัดหาวัตถุดิบให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ โดยจะซื้อจากแหล่งจำหน่ายต่างๆที่ได้มีการติดต่อร่วมทำภาคีระหว่างกัน

การพัฒนาด้านการตลาด จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ในระดับมากที่สุด รองลงมาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย ตามลำดับ รองลงมาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก การกำหนดราคาเป็นไปตามคุณภาพ มาตรฐานการผลิตปุ๋ย มีกลุ่มเป้าหมายในการจำหน่ายและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การออกร้านและเพิ่มแรงจูงใจในการซื้อปุ๋ยโดยการให้สินเชื่อ สอดคล้องกับ รัชนิ ฐปหล่อ, ดุษฎี พรหมทัต, และวัลภา ว่องวิวิธกุล (2556, น.166) ฐานันท์ ตั้งจุฑาธุช,...และไอริน สกุลศักดิ์ (2559, น.1331) และนายฐา สือแม้ง (2553, น.63) พบว่า ด้านการตลาดวิสาหกิจชุมชนได้มีการสร้างตลาดภายในท้องถิ่นและชุมชนใกล้เคียง โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตสินค้าและให้บริการด้วยความสุภาพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัยของสินค้า การบริหารงานให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการสามารถเกี่ยวเนื่องกันได้ สร้างความประทับใจให้เกิดความเชื่อมั่น มีกิจกรรมเพื่อสังคม มีการส่งเสริมการขาย การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ มีการสร้างการรู้จักจากชื่อเสียงของผู้ผลิต

การพัฒนาด้านเครือข่าย จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด คือ ในประเด็นด้านทำกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกัน เช่น การเชื่อมโยงการผลิต วัตถุดิบ และตลาด กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ/ข้อตกลงร่วมของกลุ่มและเครือข่าย จัดโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิกและเครือข่าย ประเด็นจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีพบปะพูดคุยศึกษาดูงานของกลุ่มและเครือข่าย ตามลำดับ รองลงมาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก คือ จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนกลุ่มและเครือข่าย ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นทำกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกัน เช่น การเชื่อมโยงการผลิต วัตถุดิบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

และตลาด กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ/ข้อตกลงร่วมของกลุ่มและเครือข่าย จัดโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการ สมาชิกและเครือข่าย จัดการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีพบปะพูดคุยศึกษาดูงานของกลุ่มและเครือข่าย ตามลำดับ จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนกลุ่มและเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก กลุ่มและเครือข่ายมีการจัดทำโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิก จัดทำกฎระเบียบข้อบังคับ/ข้อตกลงร่วมกัน มีการจัดเวทีเพื่อวางแผนการผลิต จัดหาวัตถุดิบและเพิ่มช่องทางการตลาด พร้อมจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ สภากัญชา อธิปไตย และคณะ (2550, น.60) พบว่า การพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูล จัดเก็บข้อมูลเครือข่ายและภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและจัดทำแผนบูรณาการร่วมกัน กำหนดบทบาทและข้อตกลงร่วม การจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่าย เช่น การจัดเวที พบปะพูดคุย ศึกษาดูงาน จัดทำแปลงเรียนรู้ ศึกษาทดสอบพัฒนากระบวนการผลิต การแปรรูปและการตลาด การพัฒนาการทำกิจกรรมของเครือข่าย รวมกำหนดเป้าหมายปริมาณ การผลิต การแปรรูปและการตลาด เชื่อมโยงเกี่ยวพันกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดองค์กร จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นการเงินและบัญชี ประเด็น กฎ/ระเบียบ ประเด็นคณะกรรมการ ประเด็นสมาชิก และประเด็นโครงสร้างองค์กร ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด ในประเด็น คณะกรรมการ ประเด็นสมาชิก ประเด็นโครงสร้างองค์กร ประเด็นกฎ/ระเบียบ และประเด็นการเงินและบัญชี ตามลำดับ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาควรคำนึงถึงโครงสร้างองค์กร มีคณะกรรมการ ที่มีการแต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ มีกฎ/ระเบียบข้อบังคับกลุ่มตามมติของสมาชิก มีการประชุมวางแผนการผลิตร่วมกันของสมาชิก มีการจัดทำระบบการเงินและบัญชี ให้เป็นไปตามความต้องการของสมาชิกเพื่อเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 การพัฒนาด้านการผลิต จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง บ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นการวางแผนการผลิต และประเด็น การจัดการการผลิตในระดับมากที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นการวางแผนการผลิต และการจัดการผลผลิต ตามลำดับ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาควรคำนึงถึงการจัดหาวัตถุดิบในพื้นที่เป็นหลักเพื่อกระจายรายได้ในชุมชน โดยการผลิตปุ๋ยต้องมีสูตรและ มาตรฐานตามหลักวิชาการ ตลอดทั้งพัฒนากระบวนการปุ๋ยให้มีรูปแบบที่สวยงาม

1.3 การพัฒนาด้านการตลาด จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเด็นด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ใน ระดับมากที่สุด รองลงมาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนว ทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประเด็นด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย ตามลำดับ รองลงมาให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมต้องใช้รูปแบบการตลาดนำการผลิต โดยราคาจำหน่ายปุ๋ยต้องเหมาะสมกับขนาดและมาตรฐานการผลิตปุ๋ย ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและประชาสัมพันธ์การจำหน่ายผ่านช่องทางไลน์ ตลอดทั้งสะสมคะแนนในการรับของสมนาคุณเพื่อขยายกลุ่มลูกค้า

1.4 การพัฒนาด้านเครือข่าย จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงบ้านบก ตำบลหนองคำ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมากที่สุด คือ ในประเด็นด้านทำกิจกรรมเกื้อกูลกัน เช่น การเชื่อมโยงการผลิต วัตถุดิบ และตลาด กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ/ข้อตกลงร่วมของกลุ่มและเครือข่าย จัดโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิกและเครือข่าย ประเด็นจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีพบปะพูดคุยศึกษาดูงานของกลุ่มและเครือข่าย ตามลำดับ รองลงมาให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก คือ จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนกลุ่มและเครือข่าย ส่วนกลุ่มตัวอย่างจากวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจชุมชนตำบลพรหมสวัสดิ์ ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นทำกิจกรรมเกื้อกูลกัน เช่น การเชื่อมโยงการผลิต วัตถุดิบ และตลาด กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ/ข้อตกลงร่วมของกลุ่มและเครือข่าย จัดโครงสร้างองค์กร บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิกและเครือข่าย จัดการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีพบปะพูดคุยศึกษาดูงานของกลุ่มและเครือข่าย ตามลำดับ จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนกลุ่มและเครือข่าย อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น แนวทางการพัฒนามีการจัดทำโครงสร้างขององค์กร บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ สมาชิก รวมทั้งจัดทำฐานข้อมูลและประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาโดยการแยกกลุ่มของคณะกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ส่งผลต่อการประสบความสำเร็จขององค์กร

2.3 นำแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงในอำเภอยะผะ จังหวัดศรีสะเกษ ไปวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และผลงานวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแห่งอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

จันทร์ สีสานกุล. (2555). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง. *เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ปีที่ 11*

ฉบับที่ 124. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2561, จาก

http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_rd/2555/11_124/t11_124.pdf

ฐานันท์ ตั้งจุฑา, รัชมนต์ คำศรี, พาฝัน รัตนะ, และไอริน สกลศักดิ์. (2559). *ศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง*. การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7.

สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2561, จาก

https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/1649/IRD_58_142.pdf?sequence=1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

- นายฮา สือแม้ง. (2553). กลยุทธ์ในการขยายตลาดปุ๋ยอินทรีย์ : กรณีศึกษา บริษัท แด็กชิน (ประเทศไทย) จำกัด (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ประหยัด มะโนพะเส้า, มนตรี ทองงาม, นิโรจน์ แท่นงาม, รำไพ อบเชย, สานิต บุญปทุมพงศ์, อนันต์ จุลธง,...อุดม แสนราชา. (2552). แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองยางโคก ตำบลท่าทุ่งหลวง อำเภอมะเข จัหวัดลำพูน. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- รัชณี รูปหล่อ, ดุษฎี พรหมทัต, และวัลภา ว่องวิธิกุล. (2556). แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2561, จาก https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/123456789/1649/IRD_58_142.pdf?sequence=1
- สุนิสา สัจจาเฉลียว, และสุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2559). พัฒนาการ กระบวนการบริหารจัดการและผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง. การประชุมวิชาการระดับชาติ การบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร ประจำปี 2559. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2561, จาก http://ssde.nida.ac.th/images/PDF/Even/Conf_SD_59/SD27.pdf
- สุกัญญา อธิปอนันต์, สำราญ สารบรรณ, พรภิมิน มีศิลป์, วีรศักดิ์ บุญเชิญ, เกศณี เกื่อนบัวระบัด, เทียมจันทร์ สุขเกษม,...อาภรณ์ วิสวะไพศาล. (2550). กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ปี 2550. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- อานันท์ ตะนัยศรี. (2555). วิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2561, จาก <http://ophbgo.blogspot.com/>.